Jüdische Pester Zeitung.

יידישע פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטס ערשיינט
דרייטאל וואכענטליך
פונקטלאך: מיטוואך אונד פרייטאג,
אונד קאסטעט
פיר עסטערייך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גולדן — קר. ע. וו.
האלביעהריג 5 גולדן — קר. ע. וו.
פיערטעליעהריג 2 גולדן 50 קר. ע. וו.
פיר אויסלאנד
גאנציעהריג 11 גולדן — קר. ע. וו.
האלביעהריג 5 גולדן 50 קר. ע. וו.
פיערטעליעהריג 2 גולדן 75 קר. ע. וו.

אויך די. זע צייטונג קאנן מאן יעדען טאג
אבאנירען
אונד דער פרינטסיראצאנס-פערלאג בעזיגנען מיט דעם עפאנגע דעם בלאטעס.
דיא רעדאקציאן בעפינדעט זיך אין
פעסט
וואיטצנער בולווארד נומ. 29
וואהין מאן אויך דיא פרינטסיראצאנס-געלדער צו זענדען בעליעבט.

Nr. 131. דרייצעהנטער יאהרגאנג. פעסט, פרייטאג כו חשון ה.תרמ"ב. Pest, den 18. November 1881.

דיא אבריסטונג.

דער אפט ווערדרהאלטע רוף: „אבריסטען! אבריסטען!“ איזט אין דער עהרלאזאפטיגען דעלעגאציאנס-זיטצונג אבערמאלס ערשאללען, אונד צוואר וואר עס גערארע דער איינדרוסט אונגעגער דער רעגירונג, נעמליך דערר לוזוזיג טשערנאטאני, יעלבסט געריפען: „ווער קאנגען דיא גראפען ארמעע-לאסטען נידט מעהר ערטראגען; ווער מיסען אונ-טער דעזעלבען צוזאמענברעכען, ווענן מאן זיא אנס נידט באלד ערלייכטערט אונד ווענסטענס איינען טהייל דער ארמעע נאך הייזע שיקט.“

דערר טשערנאטאני ואנטע אונטער אנדערם: „דיא בידען דיסטהעלפטען אונגערן מאגארבע לייטען אן דעם פאן אחד צו אחד דערארבאכטענ-דען דעפעצט. אללדינגס וואכסען אונגערע שול-דען צו אינער אונגעהייערן מאסטע הערא. מאן זוכט יאהרל ערשאפרינסטע ביא דען נאטהווענדיג-טען איינאבען פארצוגעהמען; מאן בעשרענקט זיך אין דער אנשאפפונג פאן נייטצל בען אינרישטונגען; מאן שאפט ביא דען בילדונגס-אנשטאלטען אונד ביא אנערען דינגען, יעלבע דעם פאלקע פאן גראפען נוטצען ווערען; — אבער יאהן נוטצט אללדאס, ווענן דיא ארמעע-איינאבען יעהרלך הונדערט אונד אין מיללאנען פערשלינגען; אים יאהרע 1868 ווארען דיא ארמעע-איינאבען 80 אונד שאן אים יאהרע 1876 זינד זיא איז 101 מיללאנען הערא-געוואכסען! — ווענן איך דיא אבריסגען איינאפעל-שען גראפטמעסט מיט דער אבריסטונג צאגערן, ווארום אללעס אונזערע מאגארבע נידט דען מוטה האבען צו זאגען: „איך רוטט אב, ווענן איהר אב-ריסען עס איך נידט טהוט!“ — איך בין פעסט אב-בערצייגט, דאס דיא אבריסגען שטאאטען דיעזעס נוטצען בייפפעלע פאללגען ווערדען; דיא פעראייגי-גען שטאאטען נארד-אמעריקאס געהאבען צו דען מוסטערלאנדען, אונד דיעזע לאסטען אין פרייעזעס-צייטען אידרע סאלדאטען נאך הייזע. דאמיט דיעזע נוטצלידען ארבייטען אונד געשעפטען נאכגעהען זאללען; אונזערע מאגארבע זאללטע דיעזעס דען פעראייגטען שטאאטען נארד-אמעריקאס נאכאה-מען; דיא ווערע דאנן דיא מעבטיגטע אונד גלוק-ליכסטע אין פאללע דער צווייערלייהיס אידרער בור-גער. איך שפעללע הייר אן אונזערע צוקונפט גען מוניסטער דעם אייסערן דיא בוטטע: „ער מאגט דיעזען פערזוך אים נאטען דער מאגארבע מאכען; ער מאגט אינען האנדרייפלידען נוטצען אים דעם פיינדלידען בורגרטסטע אונזערע מאגארבע מיט דייטשלאנד צוגעהען. אונדעס ער ביא דייטשלאנד אינען שרייט אין דיעזער אבריסטונגס-אנגעלע-גענהייט מהוט. דאמיט איך עגלדך איינמאל דעם אנגעהייערן ארמעע-איינאבע אין עדע נעמאכט ווערד, דער אנס אללע פריהער אדער שפעטער צו גרונדע רוכטען מוס!“

דערר ואנטע דער דעלעגירטע מארטין וויקאי: „איך בין וואהרלך פיר דיעזע אידעע דער אבריס-טונג איך דאס האכסטע בעגייסטערט. אבער איך ראאבע דיעזען נוטצען דער אבריסטונג עבען עשטע נוטט פיר אנגעמעססען. עס איזט אייגע שא-גע, ערהאבענע אידעע, דאס אייגע גראפטמאסס דיא אבריסטונג זולכסט בעגייגנען. איך גלייבע אבער, דאס דיא מאכט. יעלבע דעם אהנע בעשטיללונג דער אבריסגען מעכטע טהון ווערדע, פאן דיעזען אינ-פאר צערטס איינגעגעסען ווערד. אונזערע מאגא-ארבע בעפינדען זיך אין דער מיטטע אידראאס; אבעראלל פאן מעכטיגען נאכבארן אומגעבען, אונד ווער קאנגען דאהער מיט דער אבריסטונג נידט דען אנפאנג מאכען. אים אינגערסטען מיינער זעעלע ווירדע עס מיך פרייען, ווענן נאנץ אייראפא מיט דער אב-ריסטונג בעגיגנען ווירד; ווער אבער קאנגען נידט דיא ערסטען זיין!“

דיעזען וארטען דעם הערען מארטין וויקאי שטיממטע איך גראף יולאוס אנדראשי ביא. אונד-ראשי זאגטע: „הערר טשערנאטאני האט זיך אין דען צוקונפטיגען מוניסטער דעם אייסערן געוויג-דעט, דאס ער מיט דעם נוטצען בייטפעלע דער אב-ריסטונג פאראנגעהען מאגע, דאמיט אוהם דאנן דיא אבריגען אייראפעאישען גראפ-מעכטע פאל-גען קאנגען. נון, מיינע הערען! איך וויס וואהל נידט, ווענן ווענ מאיעסטעט נון צום מוניסטער דעם אי-סערן ערנעגנען ווירד, אבער דאס וויס איך, דאס ווער אממער מוניסטער דעם הערען טשערנא-דען ווירד, דיעזעס ראטהע דעם הערען טשערנא-טאני נידט פאללגען קאנן; עס גענגגט נור, דיא לא-גע אונזערער מאגארבע צו אבבריטשען. אים צו דער אבבערצייגונג צו גלאנגען, דאס נידט נור אאנגע בעריפען זונד, דיעזען זעהר ווענסטערטהען אנפאנג צור אבריסטונג צו מאכען. הייטע איזט נידט נור אאנגע גראפט אונד שטארקע ארמעע, זאנדערן דאס צוזאמענווירקען מעהרערער גראפער ארמעען נאטהווענדיג, אים דען פרייעדען אין אייראפא זיכערן צו קאנגען. אונזערע פאלטיק מוס דאהער דאריין גערעכנעט זיין, אין אייפרסטעס פרייגרשאפטל-כעס פערדעלטנס מיט אנדערן גראפען אונד שטארקען שטאאטען צו פפלעגען אונד עס קלאר צו בעוייזען, דאס ווער אייך קיינע עראבערונגען אינזעהען אונד דיא רעכטע אנדערע נידט פערד-קרעצען וואללען. אבער עבען צו דיעזער פרייעדענס-פאליטיק איזט עס נאטהווענדיג, ווערכסט גענגגטע קראפט צו בעוויזען, אים זיך אייך זיכערע פער-בונדעטע שטעטען צו קאנגען. דיא בעריט זונד, ווענן עס נאטהווענדיג ערשיינט, מיט גענגגנער גראפ-מער ארמעע ביא אייפרכטהאלטונג דעם פרייע-דענס מוטצו-ווירקען. — ווער האבען נון אללע דען פאטמען וואונש, עס מאגע דיא עטעטעגנס לאמען, אין יעלבער צור ערהאלטונג דעם פרייע-דענס נוטצטט נאטהווענדיג זיין ווירד, זאנדערן דאס ווער דען פרייעדען איינאך מיט דער אבריסטונג נידט ווערדען קאנגען.“

הערר ואנטע מוניסטער-פרייעדענס קאלא-מאן פאן טיסא: „אונזערע לאנגע איזט איינע נאנץ אייגענטהומליכע. ווער האבען פרייעדען אונד פרייע-ליכע אייזטבען, אבער נעמאנד קאנן דאס איזט נוט-שטעהען, ווא לאנגע דיעזעלבען אנהאלטען ווער-דען. מיינע הערען! געגטען ווער אן, ווער ווירדען עטעט דען הערען דעלעגירטען, יעלבע אייגע בע-דייטענדע פערטרעטונג אין דער ארמעע פאר-דערן, פאללגען, אונד דיא העבונג אונד קרעפטיגונג אונזערער נוטען ארמעע פערנאבלעסגען —: אונ-צייטען בריכט דאנן אין קרייג אוס, יעלבעס גע-גענאבער ווער אונגערטעטע דאשטעהען —! אונד דא ווירד דאס פאלק נידט ואנגן: דיא דעלעגירטען זונד דאראן שולד! זאנדערן ווירד שרייען. אונזערע רעגירונג איזט אייגע ערבערטליכע, דיא אהרע פפלעגטען נידט טהוט אונד אונזערע ארמעע, אונ-זערן שטיין, פערנאבלעסגט!“

הערר טשערנאטאני איזט אללא מיט דיעזעס וואהל-געמיינטען אנטראג הורכגעפאללען. דיא א-ארמעע-לאסטען ווערדען נון אייך ווייטערהין ערהלך אבער 100 מיללאנען פערשלינגען; דיא בידען דייכס-העלפטען אונזערע מאגארבע ווערדען פאן יאהר צו יאהר טעפער אונד אממער טיעפער אין שולדען געראטהען — אונד דאביא ווירד עס אומ-טער דייסען: אונזערע מאגארבע איזט מיט דער גראסען ארמעע דעננאך אייגע גראס-מאכט!

אבריגענס קאנן יעדער טעפער בלייקענדע פאלשהייט צור אינזוכט געלאנגען, דאס מאן עטעטס ווירקליך קיינע אבריסטונג פארנעהמען קאנ-גע. אונזערע מיטפערבינדעטעס גראפעס דייטשלאנד ערהאלט זיך אבער דורך ווייגע גראפט מיל-טער-מאכט גגען פפלעגטליך אונד הוסלאנד, אונד דיעזעס גראפט דייטשלאנד האט זיך אבר מיט אונזע-רער מאגארבע נור עבען אום דעם גרוטע-פער-בונדעט, ווייל אייך ווייר, טראפען אונזערעס גולד-מאגגעלס, אייגע זאלך גראפט ארמעע האבען. — דייטשלאנד קאנן אללא וועגען פפלאנדייך אן אייגע אבריסטונג נידט דענקען — אונד זאללטען ווייר אב-ריסטען, דא ווירד דייטשלאנד אייפאהרען, דער מיט-פערבונדעטע אייגען זא ווערלאללן שטאאטעס צו זיין — אונד אין דיעזעס ווערלאללן, פערלאסס-גען צישטאנדע ווערדען ווייר דען עראבערונגס-גע-לסטען רוסלאנדס אונד אטאלייענס פרייגעגעבען זיין; נור דורך דיא אייפפפערונגס-פאללע ערהאל-טונג אונזערער ארמעען לאנגען ווייר אונס דיא פרייגרשאפט מיט דייטשלאנד אונד זא דיא רוהיג אונד דען פרידען זיכערן. רוסלאנד וואנט זיך נידט אן אונס הערא, אונד אטאלען מוסטע זאגאר אונזערע פרייגרשאפט זיכען. זאבאלד ווייר אבער אבריסטען, גלייבען ווייר אייגער לייכט, מיט דער זיך, וויא אייגסט נאפאלען זאגטע, גע-מאגט פערבונדעט.

מיט אייגער אבריסטונג מוסטען צוערסט פפלאנדרייך, דאנן רוסלאנד אונד דאנן ערסט דייטש-לאנד בעגיגנען. דאבען דיעזע דייא גראפ-מעכטע אבגעריסטעט, דאנן דאבען עס דיא אבריגען גראפ-מעכטע נידט מעהר נאטהווענדיג, אוהרע פאללגער ווורד דיא גראפען ארמעע-לאסטען צו דריקען!

פערשיעדענע נייאגריטען.

*(אייגע צייטונגס-שטיממע איבער דען נייען מיניסטעריאל-ערלאס.) עס איזט אממערהין ערפרייליך, ווענן אייך דיא צייטונגען אבער דען מיניסטעריאל-ערלאס בעטרעפפפ דער „געמיינדע-טרענגונגען“ זיך צו אייסערן בעגיגנען, אין הייזיגעס אונגארשעס בלאטט שרייבט געמליך: „דער נאנצע גראנגע פאן דער „טרענגונג“ אין דען יידישען געמיינדען בעדייטעט אים גרונדע גענאממען נור דיא „וואהרונג דער געוויסענס-פרייהייט“. זאבאלד דיא אדטראג-אקסען ערקלערטען, דאסס דאס פערבליבען אים פערבאנדע אייגער קאנגרעס-אייער שטאאטס-קיי-גענמיינדע גגען אוהרע רעליגיאוז אבערצייגונג דייא, מוסטע מאן אוהנען דען אוסדרוק אים זאל-בען געמיינדען אהנע ווייטערעס געשאאטען. איזט עס קיין היממעל-שרייענדעס אונרעכט, ווענן מאן אוהנען וואהל דען אוסדרוק געשטאטטעט, דענגעלבען אבער נאכטעעלר דורך ענגהערציגע מוניסטעריאל - ערלעסס אונמגלך צו מאכען זוכט! אין דער טהאט ווערדען דיא אדט-האדקסען פאסט זא שאפפטש בעראנגעלט, וויא אייגסט דיא יידען פאן פרעה. אלס דיעזע אנזוכטען, דאס מאן אוהנגען דען אוסצוג געשטאטטעט, דאמיט זיא אוהרעס נאטטע דעגען קאנגען, ערווידערטע פרעה: „גוט; גוט; איהר קאנגעט געהען, אבער אייער ווייבס-העלפטען אונזערע מאגארבע ווערדען פאן יאהר צו יאהר טיעפער אונד אממער טיעפער אין שולדען געראטהען — אונד דאביא ווירד עס אומ-טער דייסען: אונזערע מאגארבע איזט מיט דער גראסען ארמעע דעננאך אייגע גראס-מאכט!

אבריגענס קאנן יעדער טעפער בלייקענדע פאלשהייט צור אינזוכט געלאנגען, דאס מאן עטעטס ווירקליך קיינע אבריסטונג פארנעהמען קאנ-גע. אונזערע מיטפערבינדעטעס גראפעס דייטשלאנד ערהאלט זיך אבער דורך ווייגע גראפט מיל-טער-מאכט גגען פפלאנדרייך אונד הוסלאנד, אונד דיעזעס גראפט דייטשלאנד האט זיך אבר מיט אונזע-רער מאגארבע נור עבען אום דעם גרוטע-פער-בונדעט, ווייל אייך ווייר, טראפען אונזערעס גולד-מאגגעלס, אייגע זאלך גראפט ארמעע האבען. — דייטשלאנד קאנן אללא וועגען פפלאנדרייך אן אייגע אבריסטונג נידט דענקען — אונד זאללטען ווייר אב-ריסטען, דא ווירד דייטשלאנד אייפאהרען, דער מיט-פערבונדעטע אייגען זא ווערלאללן שטאאטעס צו זיין — אונד אין דיעזעס ווערלאללן, פערלאסס-גען צישטאנדע ווערדען ווייר דען עראבערונגס-גע-לסטען רוסלאנדס אונד אטאלייענס פרייגעגעבען זיין; נור דורך דיא אייפפפערונגס-פאללע ערהאל-טונג אונזערער ארמעען לאנגען ווייר אונס דיא פרייגרשאפט מיט דייטשלאנד אונד אייגס דיא רוהיג אונד דען פרידען זיכערן. רוסלאנד וואנט זיך נידט אן אונס הערא, אונד אטאלען מוסטע זאגאר אונזערע פרייגרשאפט זיכען. זאבאלד ווייר אבער אבריסטען, גלייבען ווייר אייגער לייכט, מיט דער זיך, וויא אייגסט נאפאלען זאגטע, גע-מאגט פערבונדעט.

מיט אייגער אבריסטונג מוסטען צוערסט פפלאנדרייך, דאנן רוסלאנד אונד דאנן ערסט דייטש-לאנד בעגיגנען. דאבען דיעזע דייא גראפ-מעכטע אבגעריסטעט, דאנן דאבען עס דיא אבריגען גראפ-מעכטע נידט מעהר נאטהווענדיג, אוהרע פאללגער ווורד דיא גראפען ארמעע-לאסטען צו דריקען!

דיא אבריסטונג.

דער אפט ווערדרהאלטע רוף: „אבריסטען! אבריסטען!“ איזט אין דער עהרלאזאפטיגען דע-לעגאציאנס-זיטצונג אבערמאלס ערשאללען, אונד צוואר וואר עס גערארע דער איינדרוסט אונגעגער דער רעגירונג, נעמליך דערר לוזוזיג טשערנאטאני, יעלבער געריפען: „ווער קאנגען דיא גראפען ארמעע-לאסטען נידט מעהר ערטראגען; ווער מיסען אונ-טער דעזעלבען צוזאמענברעכען, ווענן מאן זיא אנס נידט באלד ערלייכטערט אונד ווענסטענס איינען טהייל דער ארמעע נאך הייזע שיקט.“

דערר טשערנאטאני ואנטע אונטער אנדערם: „דיא בידען דייסטהעלפטען אונזערע מאגארבע לייטען אן דעם פאן אחד צו אחד דערארבאכטענ-דען דעפעצט. אללדינגס וואכסען אונזערע שול-דען צו אינער אינגעהייערן מאסטע הערא. מאן זוכט יאהרל ערשאפרינסטע ביא דען נאטהווענדיג-טען איינאבען פארצוגעהמען; מאן בעשרענקט זיך אין דער אנשאפפונג פאן נייטצל בען אינרישטונגען; מאן שאפט ביא דען בילדונגס-אנשטאלטען אונד ביא אנערען דינגען, יעלבע דעם פאלקע פאן גראפטמעסס נוטצען ווערען; — אבער יאהן נוטצט אללדאס, ווענן דיא ארמעע-איינאבען יעהרלך הונדערט אונד אין מיללאנען פערשלינגען; אים יאהרע 1868 ווארען דיא ארמעע-איינאבען 80 אונד שאן אים יאהרע 1876 זינד זיא איז 101 מיללאנען הערא-געוואכסען! — ווענן איך דיא אבריגען אייראפעאי-שען גראפטמעסט מיט דער אבריסטונג צאגערן, ווארום אללעס אונזערע מאגארבע נידט דען מוטה האבען צו זאגען: „איך רוטט אב, ווענן איהר אב-ריסען עס איך נידט טהוט!“ — איך בין פעסט אב-בערצייגט, דאס דיא אבריגען שטאאטען דיעזעס נוטצען בייפפעלע פאללגען ווערדען; דיא פעראייגי-טען שטאאטען נארד-אמעריקאס געהאבען צו דען מוסטערלאנדען, אונד דיעזע לאסטען אין פרייעזעס-צייטען אידרע סאלדאטען נאך הייזע. דאמיט דיעזע נוטצלידען ארבייטען אונד געשעפטען נאכגעהען זאללען; אונזערע מאגארבע זאללטע דיעזעס דען פעראייגטען שטאאטען נארד-אמעריקאס נאכאה-מען; דיא ווערע דאנן דיא מעבטיגטע אונד גלוק-ליכסטע אין פאללע דער צווייערלייהיס אידרער בור-גער. איך שפעללע הייר אן אונזערע צוקונפט גען מוניסטער דעם אייסערן דיא בוטטע: „ער מאגט דיעזען פערזוך אים נאטען דער מאגארבע מאכען; ער מאגט אינען האנדרייפלידען נוטצען אים דעם פיינדלידען בורגרטסטע אונזערע מאגארבע מיט דייטשלאנד צוגעהען. אונדעס ער ביא דייטשלאנד אינען שרייט אין דיעזער אבריסטונגס-אנגעלע-גענהייט מהוט. דאמיט איך עגלדך איינמאל דעם אנגעהייערן ארמעע-איינאבע אין עדע נעמאכט ווערד, דער אנס אללע פריהער אדער שפעטער צו גרונדע רוכטען מוס!“

הערר ואנטע דער דעלעגירטע מארטין וויקאי: „איך בין וואהרלך פיר דיעזע אידעע דער אבריס-טונג איך דאס האכסטע בעגייסטערט. אבער איך ראאבע דיעזען נוטצען דער אבריסטונג עבען עשטע נוטט פיר אנגעמעססען. עס איזט אייגע שא-גע, ערהאבענע אידעע, דאס אייגע גראפטמאסס דיא אבריסטונג זולכסט בעגיגנען. איך גלייבע אבער, דאס דיא מאכט. יעלבע דעם אהנע בעשטיללונג דער אבריגען מעכטע טהון ווערדע, פאן דיעזען אינ-פאר צערטס איינגעגעסען ווערד. אונזערע מאגא-ארבע בעפינדען זיך אין דער מיטטע אידראאס; אבעראלל פאן מעכטיגען נאכבארן אומגעבען, אונד

דעניערונג דאסזעלבע אויף דער אינזעל ציפערן פאַרגענאָמען, וואס יעצט עסטערייך-אונגארן אין באַסיגן אונד דער הערצעגאָווינא טהון ווילל. מערקווירדיג העבייא איזט איבערדיעס, דאס ניכט דיא מאָהאַמעדאַנישע, זאנדערן עבען דיא כריסטליכע בעפאַלקערונג אין באַסיגן גענען דיא בעאַבזיכטיגטע אסעסנטיזונג איזט. דער גרונד היעפאַן איזט פאָלגענדער: דיא מאָהאַמעדאַנישע בעפאָלקערונג וואורדע יא אויך פיהער צום מיליטער-דיענסט אנגעהאַלטען. עס איזט דיעזער דאהער צוגעמלך גליכזאַגן, אַבּ זיא פאַן דער טירקישען אָדער עסטערייך-אונגארישען דענעריערונג אונטער דיא וואפפען גערופען ווירד. אנדערס יעדאָך דיא כריסטליכע בעפאָלקערונג. דיעזע וואר ביזהער גאַנץ פריא פאַן יעדער מיליטער-פפליכט, דא אין דער טירקישען ארמעע ניכט-מאָהאַמעדאַנישע סאָלדאטען ניכט געדולדעט וואורדען. דיעזע איזט אַלזדאַנן דאַרבער ערבעטטערט, דאסווייא מן עבענפאַללס צור ערפּלוגונג דער מיליטער-פפליכט הערביגעצאָגען ווירד. האַפפענטליך ווירד אבער איין דיעזע מיט אדהרעס געשיקט זיך באלד אויסזאהנען. דא זיא יא אונטער עסטערייך-אונגארישער פערוואַלטונג גאַנץ אנדערע רעכטע בעזיטצט, אלס אונטער טירקישער פערוואַלטונג, וואָ דיא ניכט-מאָהאַמעדאַנער פערבאַכטעט אונד פערשאַפפען וואָרען.

* (דיא צוויל-ע ה ע.) וועהרענד מאַן ערסט יעצטע אין אונגארן דיא צוויל-עהע איזט פיהרען ווילל, ווילל מאַן אין באַיערן דיא דאָרט לענגסט איינגעפיהרטע אָבליגאַטאָרישע צוויל-עהע אבשאפפען. דער באַיערישע לאַנדטאג האט דיעס בעריישס מיט שטימענמעהרהייט בעשלאָסען. אבער דער באַיערישע קאָניג אונד זיינע רעגיערונג שטימען דיעזעס בעשלוסס ניכט ביי. אונד מאַן ווירד אים באַיערישען לאַנדטאג נאָך איינמאל הייבער בעראַטהען מיסען.

* (בּ י מ מ אַ ר ק בּ ל י י ב ט.) פּיסס בּיסמאַרק האַטטע פאַרגעסטערן איינע לענגערע איידעגע בּיס קאַיזער ווילהעלם, דערען ערגעבנים דיא איז, דאס פּיסס בּיסמאַרק אויך ווייטער ריסקאַנצלער בּלייבט! איבערגענס וואר עס יא גאַר גיך ערגעסט אבזיכט דעס פּיסמען בּיסמאַרק אבצוראַנקען; ער וואָלטע דיישלאַנד גיר אבשרעקען. (אבער דאס פּיעלע אבשרעקען בּלייבט דאַנן אָהנע ווירקונג.)

* (אייַן קאָניגס-פאַלאַסט — מיט בּ ל ו מ.) דער קאָניג דעס וועסט-אפּריקאַנישען שטאַאטעס אשאַנטי לאַסט זיך זאָגען איינען נייען פּאַלאַסט בּויען. אַן דיעזעס ווערק גיכטס בּעטעלגענס ווירטהעס. עפּפאַרענד איזט אבער דיא טהאַטזאַכע, דאס דיעזער טירַאַנישע קאָניג 200 יונגע מעדכען טאָדטען לעסט, אים דערען בּלוט מיט מאַרטער צו פערמישען אונד בּיס בּויע דעס קאָניגליכען פּאַלאַסטעס צו פערווענדען. אין אשאַנטי הערשט גענליך דער אבערגלויבע, דאס איין געבּיידע, צו דעסען בּויא דאס בּלוט זיינער מעדכען בּענוטצט וואורדע, פאַ עווינער דויער זיא. אשאַנטי איזט איין נענער-שטאַאט. דיא בעפאָלקערונג מרייבט אויך היטט נאָך דען גראָבּסטען גאָטדענס-דיענסט. דיא איינוואָהנער, עטווא פּינף מיליאָנען זעעלען, צייכנען זיך דורך מאַפּפּערקייט איס. דיא ענגלענדער האבען ווידערהאַלט דיעזען קליינען גענער-שטאַאט עראָבערן וואָללען, צאָגען אבער אימער מיט בּלוטיגען קאָפּפען אב. — דיא איראָפּעאישען גראָס-מעכטע זאָלטען יעדאָך צוזאַמענווירקען, אים זאָלכע גרייזל-טהאַטען צו פערהינדערן. —

נעשעפטסבעריכט.

פּעסטער מאַרקט-פּרייז.

דער עבען צו ענדע גענאַנגענע פּעסטער „רעפאָלד"-מאַרקט" וואר מיטטעלמעסיג גוט. אין פּערען אונד פּפּלען וואר זאַאר אין לעבהאַפטעס געשעפט. אויף דעם וואָללמאַרקטע וואַרען פּיעלע קייפער; דאָך זינד דיא פּרייזע פאַן מאַנכען וואָללגאַטטונגען צוריקגעגאַנגען. דיא וואָלל-פּרייזע געשאַלטען זיך פאָלגענדערמאַסען:

איינהיטיגע פּיעגע 2.41 - 2,46 גילדען, מיטטעלפּיעגע 1'92—1'14 גולד. מיטטעלערע 1'53—1'82 גילד. כאַממוואָללע מיטטעלפּיעגע 1,57 - 1'61 גולד. זאַנדמיטטעלפּיעגע 1'16—1'21 גולד. אָדדינערע 98 קר' ביז 1'07 גולד. צוויישיריגע פּיעגע וויסע געבּירגסוואָללע 1'61—1'64 גולד. בּלייליכע 1'43 גולד. טהיים בעסערע 1'32—1'36 גולד. גערינגערע 128—1'32 גולדען, מיטטאָלגי-הערעיגע-דאַנגיאַשער 1'30—1'39 גולדען, זאַממעלוואָללע וויסע געבּירגס 52' —1'64 גולדען, בּלייליכע 1'34—1,43 גולד. טהיים בעסערע 1,32 — 1'36 גולד. גערינגערע 1'28—1'32 גולד. מיטל-הערעי-דאַנגיאַשער 1'30—1'39 גולד. אָדדינערע באַדאַנערע 1'07—1'10 גולד. לאַנדוואָללע מיטטעלערע 1'43—1'87 הייטוואָללע מיטטעלערע 1'39—1'43 גערבערוואָללע מיטטעלערע 0'98—1'07 גולדען, צינאַא 72—1'12 גיל. צאַקעל געשווענמטע 75—78 קר'. - (אללעס פּער קילאָגראַמם.)

אין האַדערן (פּעטעגען) וואר וועניג צופּרד וויל אין דען לעטטען מאָנאַטען וועניג געזאַממעלט וואורדע. דענאָך זינד דיא האַדערן-פּרייזע ניכט געשטיגען: האַדערן וויסע 20—21 גולדען, האַלבפּיגע-פאַס 16,50—18 גולדען, כאַנגלייא 12—12,50 גולד, פּיגע-פאַס 12-12,50 גולדען, אָדדינערע פאַס 10—11 גולדען, בּלייע לייגען 13 גולדען, אַטטאַן 5—5,50 גולדען.

פּ ע ד ע ר ן. ריפּס האַבפּטע 160—175 גיל. פּיגע 145—155 גולד. מיטטעלפּיגע 125—135 גולדען, דעטטאַ פּיגע 100—120 גולד. דעטטאַ אָדדינערע 70—90 גולד. פּלייטמען האַבפּטפּיגע 270—300 גיל. דעטטאַ מיטטעלפּיגע 220—250 גולד' דעטטאַ אָדדינערע 160 200 גולד.) אללעס פּער 56 קילאָ.

נעשעפטסבעריכט.

פּעסטער מאַרקט-פּרייז.

דער עבען צו ענדע גענאַנגענע פּעסטער „רעפאָלד"-מאַרקט" וואר מיטטעלמעסיג גוט. אין פּערען אונד פּפּלען וואר זאַאר אין לעבהאַפטעס געשעפט. אויף דעם וואָללמאַרקטע וואַרען פּיעלע קייפער; דאָך זינד דיא פּרייזע פאַן מאַנכען וואָללגאַטטונגען צוריקגעגאַנגען. דיא וואָלל-פּרייזע געשאַלטען זיך פאָלגענדערמאַסען:

איינהיטיגע פּיעגע 2.41 - 2,46 גילדען, מיטטעלפּיעגע 1'92—1'14 גולד. מיטטעלערע 1'53—1'82 גילד. כאַממוואָללע מיטטעלפּיעגע 1,57 - 1'61 גולד. זאַנדמיטטעלפּיעגע 1'16—1'21 גולד. אָדדינערע 98 קר' ביז 1'07 גולד. צוויישיריגע פּיעגע וויסע געבּירגסוואָללע 1'61—1'64 גולד. בּלייליכע 1'43 גולד. טהיים בעסערע 1'32—1'36 גולד. גערינגערע 128—1'32 גולדען, מיטטאָלגי-הערעיגע-דאַנגיאַשער 1'30—1'39 גולדען, זאַממעלוואָללע וויסע געבּירגס 52' —1'64 גולדען, בּלייליכע 1'34—1,43 גולד. טהיים בעסערע 1,32 — 1'36 גולד. גערינגערע 1'28—1'32 גולד. מיטל-הערעי-דאַנגיאַשער 1'30—1'39 גולד. אָדדינערע באַדאַנערע 1'07—1'10 גולד. לאַנדוואָללע מיטטעלערע 1'43—1'87 הייטוואָללע מיטטעלערע 1'39—1'43 גערבערוואָללע מיטטעלערע 0'98—1'07 גולדען, צינאַא 72—1'12 גיל. צאַקעל געשווענמטע 75—78 קר'. - (אללעס פּער קילאָגראַמם.)

אין האַדערן (פּעטעגען) וואר וועניג צופּרד וויל אין דען לעטטען מאָנאַטען וועניג געזאַממעלט וואורדע. דענאָך זינד דיא האַדערן-פּרייזע ניכט געשטיגען: האַדערן וויסע 20—21 גולדען, האַלבפּיגע-פאַס 16,50—18 גולדען, כאַנגלייא 12—12,50 גולד, פּיגע-פאַס 12-12,50 גולדען, אָדדינערע פאַס 10—11 גולדען, בּלייע לייגען 13 גולדען, אַטטאַן 5—5,50 גולדען.

פּ ע ד ע ר ן. ריפּס האַבפּטע 160—175 גיל. פּיגע 145—155 גולד. מיטטעלפּיגע 125—135 גולדען, דעטטאַ פּיגע 100—120 גולד. דעטטאַ אָדדינערע 70—90 גולד. פּלייטמען האַבפּטפּיגע 270—300 גיל. דעטטאַ מיטטעלפּיגע 220—250 גולד' דעטטאַ אָדדינערע 160 200 גולד.) אללעס פּער 56 קילאָ.

דאס איין געבּיידע, צו דעסען בּויא דאס בּלוט זיינער מעדכען בענוטצט וואורדע, פאַ עווינער דויער זיא. אשאַנטי איזט איין נענער-שטאַאט. דיא בעפאָלקערונג מרייבט אויך היטט נאָך דען גראָבּסטען גאָטדענס-דיענסט. דיא איינוואָהנער, עטווא פּינף מיליאָנען זעעלען, צייכנען זיך דורך מאַפּפּערקייט איס. דיא ענגלענדער האבען ווידערהאַלט דיעזען קליינען גענער-שטאַאט עראָבערן וואָללען, צאָגען אבער אימער מיט בּלוטיגען קאָפּפען אב. — דיא איראָפּעאישען גראָס-מעכטע זאָלטען יעדאָך צוזאַמענווירקען, אים זאָלכע גרייזל-טהאַטען צו פערהינדערן. —

דעניערונג דאסזעלבע אויף דער אינזעל ציפערן פאַרגענאָמען, וואס יעצט עסטערייך-אונגארן אין באַסיגן אונד דער הערצעגאָווינא טהון ווילל. מערקווירדיג העבייא איזט איבערדיעס, דאס ניכט דיא מאָהאַמעדאַנישע, זאנדערן עבען דיא כריסטליכע בעפאָלקערונג אין באַסיגן גענען דיא בעאַבזיכטיגטע אסעסנטיזונג איזט. דער גרונד היעפאַן איזט פאָלגענדער: דיא מאָהאַמעדאַנישע בעפאָלקערונג וואורדע יא אויך פיהער צום מיליטער-דיענסט אנגעהאַלטען. עס איזט דיעזער דאהער צוגעמלך גליכזאַגן, אַבּ זיא פאַן דער טירקישען אָדער עסטערייך-אונגארישען דענעריערונג אונטער דיא וואפפען גערופען ווירד. אנדערס יעדאָך דיא כריסטליכע בעפאָלקערונג. דיעזע וואר ביזהער גאַנץ פריא פאַן יעדער מיליטער-פפליכט, דא אין דער טירקישען ארמעע ניכט-מאָהאַמעדאַנישע סאָלדאטען ניכט געדולדעט וואורדען. דיעזע איזט אַלזדאַנן דאַרבער ערבעטטערט, דאסווייא מן עבענפאַללס צור ערפּלוגונג דער מיליטער-פפליכט הערביגעצאָגען ווירד. האַפפענטליך ווירד אבער איין דיעזע מיט אדהרעס געשיקט זיך באלד אויסזאהנען. דא זיא יא אונטער עסטערייך-אונגארישער פערוואַלטונג גאַנץ אנדערע רעכטע בעזיטצט, אלס אונטער טירקישער פערוואַלטונג, וואָ דיא ניכט-מאָהאַמעדאַנער פערבאַכטעט אונד פערשאַפפען וואָרען.

* (דיא צוויל-ע ה ע.) וועהרענד מאַן ערסט יעצטע אין אונגארן דיא צוויל-עהע איזט פיהרען ווילל, ווילל מאַן אין באַיערן דיא דאָרט לענגסט איינגעפיהרטע אָבליגאַטאָרישע צוויל-עהע אבשאפפען. דער באַיערישע לאַנדטאג האט דיעס בעריישס מיט שטימענמעהרהייט בעשלאָסען. אבער דער באַיערישע קאָניג אונד זיינע רעגיערונג שטימען דיעזעס בעשלוסס ניכט ביי. אונד מאַן ווירד אים באַיערישען לאַנדטאג נאָך איינמאל הייבער בעראַטהען מיסען.

* (בּ י מ מ אַ ר ק בּ ל י י ב ט.) פּיסס בּיסמאַרק האַטטע פאַרגעסטערן איינע לענגערע איידעגע בּיס קאַיזער ווילהעלם, דערען ערגעבנים דיא איז, דאס פּיסס בּיסמאַרק אויך ווייטער ריסקאַנצלער בּלייבט! איבערגענס וואר עס יא גאַר גיך ערגעסט אבזיכט דעס פּיסמען בּיסמאַרק אבצוראַנקען; ער וואָלטע דיישלאַנד גיר אבשרעקען. (אבער דאס פּיעלע אבשרעקען בּלייבט דאַנן אָהנע ווירקונג.)

* (אייַן קאָניגס-פאַלאַסט — מיט בּ ל ו מ.) דער קאָניג דעס וועסט-אפּריקאַנישען שטאַאטעס אשאַנטי לאַסט זיך זאָגען איינען נייען פּאַלאַסט בּויען. אַן דיעזעס ווערק גיכטס בּעטעלגענס ווירטהעס. עפּפאַרענד איזט אבער דיא טהאַטזאַכע, דאס דיעזער טירַאַנישע קאָניג 200 יונגע מעדכען טאָדטען לעסט, אים דערען בּלוט מיט מאַרטער צו פערמישען אונד בּיס בּויע דעס קאָניגליכען פּאַלאַסטעס צו פערווענדען. אין אשאַנטי הערשט גענליך דער אבערגלויבע,

פּרוכט- אונד מעהל-פּרייז-טאַבעללע.

פּ ר י כ ט ע	קילאָגראַם פּר. דעקאַדע	פּער 100 קילאָגראַמם
וויינצען		
נאָרדאַנגאַרישע	74	—.——.—
„ „ „	75	11.60 11.70
„ „ „	76	11.75 11.85
„ „ „	77	11.90—12,00
„ „ „	78	12.05 -12.15
„ „ „	79	12.15 -12.20
„ „ „	80	12.20 -12 25
פעסטער באַדען נייער	—	—.——.—
„ „ „	75	11.90—12,00
„ „ „	76	12.05 -12.15
„ „ „	77	12.20 -12.30
„ „ „	78	12.35 -12.40
„ „ „	79	12.40 -12.45
„ „ „	80	12.50—12.55
וויסענבורגער	—	—.——.—
„ „ „	75	12.05—12.15
„ „ „	76	12.20—12.30
„ „ „	77	12.35—12.45
„ „ „	78	12.50—12 55
„ „ „	79	12,55—12.60
„ „ „	80	12.65—12.70
טהיים	75	12.15 -12 25
„ „ „	76	12,30 -12 40
„ „ „	77	12.45—12.55
„ „ „	78	12.60—12.65
„ „ „	79	12 65—12.70
„ „ „	80	12.75—12 80

פּ ר י כ ט ע	קילאָגראַם פּר. דעקאַדע	פּער 100 קילאָגראַמם
קאָרן	72	8.70 —.—
נדרסטע מאַלץ	62	—.——.—
נדרסטע פּיטער	62	7.50—7.70
האַפער	40	7.85 - 7.65
קוקורוץ באַנאַטער	75	6.80 - 6.85
אונדערלי	73	6.80- 6.75
הירסע	—	—.——.—

		פּער פּיגע	פּער 100 קילאָגראַמם
וויינצען	פּער פּיגע-יאָהר		12.60
קוקורוץ	„		—.—
	„		—.—
נדרסטע	„		7.18
האַפער	„		—.—
	„		8.37
	„		—.—
	„		—.—
דעסע	„		—.—

באַללען-מעהל		קי.	אל.
נומער	0	22	60
„	1	21	80
„	2	21	20
„	3	20	40
„	4	19	80
„	5	19	20
„	6	18	20
„	7	17	20
„	8	16	20
„	8½	15	—

דער באַללען צו 100 קילאָגראַמם מיט זאַק

שטרייזעל: אלטע פּעסטער פּעסטקעס	36	—
„ נייע „ קאַשאַשעל	33	—

קורז-טאַבעללע פּאַם 15. נאָוועמבער.

געלדסאָרטן	קי.	אל.
דיצעטאַטע	—	100
דאַלאַרן	5	60
טשעכיש-אונגאַרישע 8 גולדען נאָטן		
שטיק (20 פראַנקס)	9	37
נאַפּאָלעאָנדאָר	9	37
דויטשע ריכסבאַנקנאָטען	57	97
(2 מאַרקשטיק	11	56
אַמעריקאַנער	1	26

לאַזע.	קי.	אל.
184-קר' אַפּעריצענטיגע שטאַאטספּאַפּיער	122	25
180-קר' נאָטע	133	—
דעטטאַ „ האַלבע	133	50
184-קר' צו 100 גולדען	173	30
דעטטאַ „ 50 „	172	—
מאַאַ רענטענטיגע	50	—
פּרעטלאַטע	25	—
קרעדיט-לאָזע	179	—
לאָטעריע צו 40 גולדען	40	—
אונגאַרישע איינגעזאַמלונגס-אַנלעהען	132	—
אונגאַרישע אַנלעהען-אַבלאָזונגס-אַנזאַגען	96	—
פּאַפּאַרישע דער אונגאַרישען מאַרינע-אַנלעהען		
קרעדיט צו 5 אַינהאַלט פּעראָנט	102	—
דער אונגאַרישען הייפּאָטהעקען באַנק צו 5 פּעראָנט	103	25
דער אונגאַרישען אַלגעמיינען באַנקע-פּרעדיט-אַנשטאַלט צו 5 אַינהאַלט		
פּעראָנט	100	—
דער אָסטבאַן	96	75
דער נאָרדבאַן	167	—

לאַזע.	קי.	אל.
סאַנטלאָזונגס לאָזע צו 2 גולדען	25	40
פּרעמיענ לאָזע „ 100 „	127	50
דעטטאַ „ 50 „	65	50
טאַלעסטיני-לאָזע „ 20 „	30	50
וינער פּרעמיענ-לאָזע „ 20 „	41	—
אונגאַרישע-פּרעמיענ-לאָזע צו 100 גולד.	122	75
מאַיינער-לאָזע „	112	25
וויינער-לאָזע „	130	—

וועכסל-פּאַפּיער	קי.	אל.
אונגאַרישע נאַציאָנעלע 6%	119	70
דעטטאַ צו 4 פּרעצענט	89	80
אונגאַרישע פּאַפּיער-רענטע	89	05
אונגאַרישע נייטראַלפּאַפּיערן	99	40
פּרעמיענ באַנאַטער	—	99
וויינגאַרטנער	99	50
גאַליציער	—	102
בוקאָווינאַ	100	50
אונגאַרישע אייזענבאַהן-אַנלעהען	—	132
וויינגאַרטנער-אַבלאָזונגס-אַנלעהען	—	96
דער אונגאַרישע אַנלעהען-אַבלאָזונגס-אַנזאַגען		
קרעדיט צו 5 אַינהאַלט פּעראָנט	—	102
דער אונגאַרישע הייפּאָטהעקען באַנק צו 5 פּעראָנט	103	25
דער אונגאַרישע אַלגעמיינע באַנקע-פּרעדיט-אַנשטאַלט צו 5 אַינהאַלט		
פּעראָנט	—	100
דער אָסטבאַן	96	75
דער נאָרדבאַן	—	167

Eigenthümer u. verantwortlicher Redacteur: M. REIS.

Budapest, 1881 — Druck v. M. Burian, Waitznerboulevard.

נאך אמעריקא געהען, זיא אללען; איבערהויפּט ניכט מעהר פאן איראָאָא וויססן, דא זיא א איך פאן דער ערלויבנים איינער נעדרוקטן אויסגוג אין שפּאניען פאסט נאר קינען געבריוך נעמאכט האבען. יעדען פאללס פערדיענט אבער דיא טרקיא אונערע פאללע אנערקענונג.

* (נ א ר י פ א ל — א ו נ ד ד י א י נ ד ע ן.) איינער דער פאָרצינלכסטען פאלטיקער אונגארנס וואר נאר פאל, דער איינע לאנגע רייהע פאן אהרען הערוהרך אים פעסטער קאָמפּאסט אלס וויצע-נעשפאן דיא עסטע שטימע פּהרטע אונד איך אים רייכסטאג איינען גראסען אינפלוס האט-טע, ער גאלט אים לעבען עבען ניכט אלס יעדע-פּרינד, אים זא אבערראשענדער איזט פאלגענדער בריעף אים דעם אהרדע 1867. דער זיך עטצט אונ-טער זיינען הונטערלאסענען שרייבען פאר פאר; דעזער בריעף וואר אן א איינען זייער פּיינע בריעף אים דעם אהרדע 1867. דער זיך עטצט אונ-טער זיינען הונטערלאסענען שרייבען פאר פאר; דעזער בריעף וואר אן א איינען זייער פּיינע גע-רוכטעט אונד ליעבעוולל גאר וויא פאללט: איך זעלבסט עהרע אונד שעטצע דיא יוגען, איך עהרע אונד שעטצע זיא אלס מענשען אונד אלס מענשען-רעכט. זיא האבען וואהל איינע ניכט-שאנע איינגעשאפען, אבער דיעזע רוהרען נאך אים דער צייט הער; אין דער זיא אן גאנץ אייר-פא אלס רעכט-לאזע שרלאיען בעראנרעלט וואר-דען. זיי אללע לאנגען פאן דען יוגען ווהר פיעל גוטעס לערנען. זיי לאנגען פאן איהנען לערנען, שפּאזאס נכטערן אונד פליסיג זיין. דא אללא זיי, אינדעם זיי זיא אינגעראדיקט האבען, שוהר דראן זוהר; יעגען דען יוגען איך איינע שרעכטע איינגעשאפען אנדאפען, זא איזט עס אינזערע פפליכט, דיא יוגען גנעהרר אן אנס צו גע-וא-הנען אונד דיא בוגערליכען אונד פאליטישען רעכטע אין פאללעם מאסע צו געוויהרען; — גוט, אנגאר האט דעם-בעגרליך זייער פפליכט גענו-גע געוויסען, אללען דיעזע בריעף איזט טראגט דעם איך הייטע נאך פאן אינטערעססע, אלס איך נאר פאל, דער אים לעבען ניכט אלס בעזאנדערע יוגע-פּיינע נאלט, דענאך דיא נשען איינגעשאפען דער יוגען געזיג אנערקענונג אונד הער-פאהרעכט!

* (דאס קראנפּרינצליכע עהע-פּאאר.) איזט מאנטאג גלילליך אין נאהרען-פּס אומרע איינגעראפען. דער עמפּאנג וואר איבער-אלל אין בגייסטערטער. — הייטע (פּייטאג) איזט בעריכטס דאס קראנפּרינצליכע עהע-פּאאר אין נא-דארלא איינגעגראפען. דיא זיך איך אידרע מא-יעסטעטען, דער לאנג אונד דיא לאנגען, בעפּעהרען, מאריען אים 6 אוהר נאכמיטטאגס פּערעט אין נא-דארלא עיס נאמענס-פּעסטע אידרע מאיעסטעט דער לאנגען איינע גראבמאהלע דאפּ-טאפּעל איינגעגע פּרייא. זיא אללען וואסטע יא, דאס ער דער מאָרדער דעם ארמען יוהען וואר. דער רוהענע גלויבטע נון, דאס יוהען זיין וויב איינמאל מאהל איזט, זא ווהרר יא נעמאנט מעהר איהן פערראט-הען קאָנגען. דער דאפּפּעל-מאָרדער וואהרדע נון פּעסטגענאמען. ער לייגעט זיין פערבריעכען אויפּ הארטנעקיגסטע.

* (ע ר מ א ר ד ונ ג א י נ ע ר י ד ר י-ש ע ן פּ א מ י ל י ע.) לוידער ווהרד אים לעגט-בערג פאם 17-טען דיעזעס פאן איינעם רוהבמאהר בעריכטעט, דער אן דיא פאמילע נאלד אין וואר-פאלאטע צו זעהר ערגענערט. דאס טעלעגראמם לוי-טעט: דיעזע נאכט וואהרדע אן איינער אונזערער בעלעגטעסטען שטראסען אין רוהבמאהר פּע-איכט, דעם איינע גאנצע יוישע פאמילע צום אפּ-פער געפאללען. דער נאכט-יוהרטע זכרים קאהרעם זאממט וויב אונד איינעם קינדע וואהרדע נעמעלך הוישע פּיה אין זוינער וואהנונג מאהם איפּגעפּוהרען, עס פערלאט איינע גראסע סוממע באאר-געלד נעבסט אנדערען זעהר ווערטהפאללען גגענשטנ-דען. דער פערדאכט פּעל אויף איינע אינגע לוטע, וועל-כע דאס גאסטהוי פּלוטס צו בעוכען פפלעגטען. דיעזע וואהרען פאהליפּיג פערהאפּעט. — עס איזט וואהרהאפּט פאסט אין וואנדער, דאס דיעזע דעפּעשע ניכט מיט דען וואהטען שלוגסט: „זכרים קאהקעם יאר אין הערצלאוזר, וואנדערבאר, דער פאן אינגען לוטען געטאהטעט וואהרדע, דיא ער דוהך זוינען וואהנער אן דען בעטטעל-שטאב גע-בראכט.“ — דיא צייטונגען זוהר יא געוואהנט, ע-דעם גגען אוינען זוהרען פערבריעכען פערבעכען דוהך זאלך אויפּרעגטמטע פּראזען צו בעשאנגען! — איינע הייטיגע לעמבערגער דעפּעשע מעלדעט: דער לייטנאם דעם יוישען נאכט-יוהרטהם זכרים קאה-קעם איזט פאן דען פּעלדען אכסט-שלעגען; נאכן פּע-שטמעלט, פּיה איינ קינד פאנד מאן טראטען דער שיעקלכען שוטט-וואנדען נאך אם לעבען. פאר אוהרעם שטערבען נאכ פּיה קאהקעם נאך איינע איפּשלוסס איבער דיא בלוט-טראם, איס יוכלען מאן עגטנעמם. דאס זיא אים שלאפּ פאן מערדרען איבערלאנגטען מעגנערן איבערפאללען וואהרדע. דאס פּ-עהרינע קינד ווהרד פּעפּעללייכט אם לעבען עהרהאלטען ווערדען. דיא פאלליא האט בע-ריכט מעהרעע פערדעכטיגע פּעראזאגן פּע-האפּטעט.

* (ד ע ר ר י ב מ א ר ד ע ר ה א פּ-מ ע ר.) דער אין וא-פאלאטע דיא יוישע פאמי-ליע נאהר ערמאהרדעט. איזט פאם יוקפּרינגסע געפּענגנסע ווערדע נאך מאלאטע געבראכט וואהרדען, דיא מאן אידן אן גגענוואהרט מעהרדערע ציינגען ווערדע דער פּיה נאהר אונד דעם אם לע-

איינגע פּרייא. זיא אללען וואסטע יא, דאס ער דער מאָרדער דעם ארמען יוהען וואר. דער רוהענע גלויבטע נון, דאס יוהען זיין וויב איינמאל מאהל איזט, זא ווהרר יא נעמאנט מעהר איהן פערראט-הען קאָנגען. דער דאפּפּעל-מאָרדער וואהרדע נון פּעסטגענאמען. ער לייגעט זיין פערבריעכען אויפּ הארטנעקיגסטע.

* (ע ר מ א ר ד ונ ג א י נ ע ר י ד ר י-ש ע ן פּ א מ י ל י ע.) לוידער ווהרד אים לעגט-בערג פאם 17-טען דיעזעס פאן איינעם רוהבמאהר בעריכטעט, דער אן דיא פאמילע נאלד אין וואר-פאלאטע צו זעהר ערגענערט. דאס טעלעגראמם לוי-טעט: דיעזע נאכט וואהרדע אן איינער אונזערער בעלעגטעסטען שטראסען אין רוהבמאהר פּע-איכט, דעם איינע גאנצע יוישע פאמילע צום אפּ-פער געפאללען. דער נאכט-יוהרטע זכרים קאהקעם זאממט וויב אונד איינעם קינדע וואהרדע נעמעלך הוישע פּיה אין זוינער וואהנונג מאהם איפּגעפּוהרען עס פערלאט איינע גראסע סוממע באאר-געלד נעבסט אנדערען זעהר ווערטהפאללען גגענשטנ-דען. דער פערדאכט פּעל אויף איינע אינגע לוטע, וועל-כע דאס גאסטהוי פּלוטס צו בעוכען פפלעגטען. דיעזע וואהרען פאהליפּיג פערהאפּעט. — עס איזט וואהרהאפּט פאסט אין וואנדער, דאס דיעזע דעפּעשע ניכט מיט דען וואהטען שלוגסט: „זכרים קאהקעם יאר אין הערצלאוזר, דער פאן אינגען לוטען געטאהטעט וואהרדע, דיא ער דוהך זוינען וואהנער אן דען בעטטעל-שטאב גע-בראכט.“ — דיא צייטונגען זוהר יא געוואהנט, ע-דעם גגען אוינען זוהרען פערבריעכען דוהך זאלך אויפּרעגטמטע פּראזען צו בעשאנגען! — איינע הייטיגע לעמבערגער דעפּעשע מעלדעט: דער לייטנאם דעם יוישען נאכט-יוהרטהם זכרים קאה-קעם איזט פאן דען פּעלדען אכסט-שלעגען; נאכן פּע-שטמעלט, פּיה איינ קינד פאנד מאן טראטען דער שיעקלכען שוטט-וואנדען נאך אם לעבען. פאר אוהרעם שטערבען נאכ פּיה קאהקעם נאך איינע איפּשלוסס איבער דיא בלוט-טראם, איס יוכלען מאן עגטנעמם. דאס זיא אים שלאפּ פאן מערדרען איבערלאנגטען מעגנערן איבערפאללען וואהרדע. דאס פּ-עהרינע קינד ווהרד פּעפּעללייכט אם לעבען עהרהאלטען ווערדען. דיא פאלליא האט בע-ריכט מעהרעע פערדעכטיגע פּעראזאגן פּע-האפּטעט.

* (ד ע ר ר י ב מ א ר ד ע ר ה א פּ-מ ע ר.) דער אין וא-פאלאטע דיא יוישע פאמי-ליע נאהר ערמאהרדעט. איזט פאם יוקפּרינגסע געפּענגנסע ווערדע נאך מאלאטע געבראכט וואהרדען, דיא מאן אידן אן גגענוואהרט מעהרדערע ציינגען ווערדע דער פּיה נאהר אונד דעם אם לע-

איינגע פּרייא. זיא אללען וואסטע יא, דאס ער דער מאָרדער דעם ארמען יוהען וואר. דער רוהענע גלויבטע נון, דאס יוהען זיין וויב איינמאל מאהל איזט, זא ווהרר יא נעמאנט מעהר איהן פערראט-הען קאָנגען. דער דאפּפּעל-מאָרדער וואהרדע נון פּעסטגענאמען. ער לייגעט זיין פערבריעכען אויפּ הארטנעקיגסטע.

* (א י ן ג ע ג נ-ב ע ז ו ר ז י י ט ע נ ס א ו נ ז ע ר ע ס מ אָ נ א ר כ ע ן.) אים ראם ווהרד פאם 17-טען דיעזעס געמעלדעט: דער בור-גער-מייסטער פאן טרען (פּייטער אטאלעניטש הויפּט- אונד רעזידענץ-שטאדט) האטטע הייטע ביא קאנג הומבערט איינע אוהרענען. דער בורגער-מייסטער אין אלטע ביא דיעזע געלעגענהייט: „עס איזט צו האפּפען, דאס דיינע מאיעסטעט קאי-זער-קאנג פּראנץ יאזעף איינער מאיעסטעט אי-נען גגענגענזוך אבשטאטטען ווערדע, אך עהליבע מיר אין דיעזעס פאללע דיא בוטטע: דאס דיעזער גגענגענזוך אין טרען שטאטטפּרדען מאגע, דא טרען פּייטער דאך דיא הויפּט אונד רעזידענצ-שטאדט אטאלעניטש וואר; דיא בעפאלכרונגען פאן טרען ווערדע דיינע מאיעסטעט, דען מאנארכען עס-טערייכ-אונגארנס, מיט פּייטערער בעגייסטערונג בעגרייסען!“ — קאנג הומבערט עייטערטע הערזיג: דיעזער גגענגענזוך איזט וואהל נאך ניכט גאנץ בעשטממט, פּערעט דערזעלבע עדאך שטאטט, זא ווהל אך אידרען וואיזע גערעגע עפּפּלען!“ — דער גגענגענזוך זאלל אלזא אין טרען שטאטטפּרדען.

* (נ ר ו י ע נ ה א פּ ט ע ר ר ו י ב מ א ר ד אן א י נ ע ס י ו ד ע ן.) איס קאָמליוש (כא-נאט) ווהרד איינעם הייזיגען בלאטטע, גגעמעלדעט: דעזער טאגע וואהרדע הער אין איינגעוואהלכעס פערבריעכען פערבוכט, ווהלכעס דיא גאנצע גגעגנד אן פּעכערהאפּטע אפּפּעגנע פערזעטצט אונד דעם אים זיא מעהר, אלס דאס ערסטע פערבריעכען פאסט אנגטטעלבאר אך אין צוויטטעס פער-בריעכען נאך זיך צאג (עבדה זרה עבדה!) אין הייזיגטטע בייער לאנד גגעגנד איינען ארטען יידטען הייזיגער אין דיעזע וואהנונג, נאהם דעמזעל-בען דיעזע באאטפּאפּ אים בעטראגט פאן 100 גולד-דען; עטמאהרטע אידן אונד שטעקטע דען טאר-טען לאהפּפּר אן איינען זאק, דא דער זאק ערזאך צו קריכען וואר, זא מוסטע דער מאהרדער דיא פּסע דער לייכע אבדריגען, דאמיט דיעזעלבע אין דען זאק הייזיגגעהען, אלס דיא נאכט הערזיגבראך, טרוג דער מאהרדער דען זאק מיט דער לייכע אין דען פּיערדאפּ הייגיס אונד וואהרד דיא לייכע אן איין ביפּפּעלדע אפּפּען שטטעהענדעס נראב הייגיס. מאגס דאהרדע עגטטעקטע דער פּיערדאפּ-עבטטער דיעזע לייכע אונד מאכטע דען דיעפּאן דיא אנצייג ביא דער בעהאהרדע, אלס דער מאהרדער עפּפּהרד, דאס מאן דען אינגעלטעטע ווכט, עטטעלע ער זאלליך זיינע

דאס זיא אידן אייך נוד אנדאהרע גלוקליכעטטע לעבען זיך אבער יטעבע דער שטרוס, דער יטענען לוגס אינטער מעהר נאך — אונד אלס נון אויך דיא וואלקען זיך פערצאגען, דראגט דער מילדע שטראהל דעם מאָרדעס ווערדע הערגאב אונד בעלייכטעט אלזא ווינקעל דעמס טטעלכען אָרטעס.

דער פּוכס בעאָבאכטעטע נאך אינמטער אים דיעזעם ווינקעל דיא פּעמדען מיט שאפּען; גלוהענדען בלוקען — אונד אלס דרוהס יטעבע ווערדע דיא דעקסע בעטראכ-טעטע, בעטטעקטע ער ציס עיפּטטנאהלע, גגראדע אנטטע אוהרעם יטעבע, דיא גלגנגענדע הוהס אונד דען נגראבע-נען קאָפּפּ אינער נאפּפען שלאגגען. דיא שלאגגע ערהאב דען קאָפּפּ מיט אוהרען פּוקקלגדען אינגען אומטער מעהר, אלס וואלטטע זיא זיך צו אינעם שפּרונגע אויף דיא פּיעטטע דען בעיטטם מאגען, דרוהס ערגריפּפּ נון שנעלל אין בריגע-נגעהעס שטיק האלען פאם פּיעי-הערדע; דאדורך ווהרדע דיא שלאגגע נאך ווייטהגערע נגעמאכט, אונד זיא ערהאב זיך מיט אינעם לוטטען ציטטען צו אינער האהע, וועלכע דען מגגטען ווייס אינגראגטע דיא שלאגגע שפּרגעטע זיך נון אויף דרוהס; דיעזע אבער פּרגעטטעע אוהר מיט דעם בגינגגנדען האלצע אינגען וואלכען הגפּפּטגען שלאג אויף דען קאָפּפּ, דאס זיא אנס פּיעי פּיעל אונד דורך אוהרע הגפּפּטגען קרגטטגגען אונד ווגגגגען דיא פּיעיגגען קאָפּ-לען נאך אללען יטטען נגוגאפּפּען.

יעטטע טראס דיא דעקסע ווטטהגגע פאר אונד זאה דען דרוהס מיט אינעם וואלכען נגוגכפּפּ-אוטפּרדוקע אן, וויא אוהרן דיא ווולדעטטע דער פּיוגען נגכס טרקליכער האכגן קאָנגטע, — „דיא האכס (קרייטטע דיא דעקסע), דיא האכס ביא מיר טטטען אונד אבראך נגפּגדען אונד אן מיגגס

זען מיט-בגעטטען פּיוגען? דער אינגגעגע טראכס דעם אוגי-גלוקליכען אויס, וגגען ער ווגדע, דאס אויך אנדרעע גלוק-ליכע דעם אינגלוקע עגטגגגגגדען, וגגגגכטגגס פּוגלד ער זיך נגכס אלס דער אינגגעגע אינגלוקליכע אויף דיעגגע עגד-בארן. — דער אלטע פּרגטטאקגטעע טטאכס וואלטטע זיך פּוגגע, וגגען אויס אינגגס אנדערן אטטאכטע, זא וגגגע שאגע גגוגגגע עגטאָבריטען? נון, וגגען ער ווגדע, דאס אויך דיעע פּראכגגלוך אאס בלטטגע גגדרגגגטטטטטערע ווגדען, דאגן דעגקע ער זיך: איך בין דאך נגכס אללען דער פּערראכטטע אויף דיעגגע וועלט.“

„וגגען דעס זיא אויס, (אגטע דרוהס) זא וגגלד איך מיך קגטטגגגען לעבבע דעס נגוגגטטטע אגגטגגגגגען, אלס צוטלגגס אין דגגגגגע אהאלע וגגגען.“

„דראן ווגדעטטס דיא אויך וואלטטען, (אגטע דיא דעקסע) עס וואללטע מיך אויך נגגגאגד אויטגגגגגען, אלס מגגן דער אינגלוקליכע; איך בין דיא דעקסע דעס בגגגגגס, מגגן גגטטעאס אויס, דעס האאפּגגגגגגס-לאוגן צו אללטען, פּוגר דיא אינגלוקליכע לגגגגגע האכגן אויך הגלפּפּ-מגטטטעלר; דעס גגגגגגג

פּעה, איער פּערמאַנענט, מוס היער בלייבען!" | איך עטצט קאָנען דיא אַרטהאַראָקסען אוים דער געמיינדע אויסטרעטען, אום איהרען נאַטעטפרענסט איהרער איבערצייגונג געמעס איינצוריכטען, דאָך דאס נעזאַממטע פּערמאַנענט מוס ביא דער אַלטען געמיינדע בלייבען! אַלס ביסענדער שאַפט מוס עס בעטראַכטעט ווערדען, ווענן מאַן דען אַרטהאַראָקסען זאָגט: „איהר האַבט דורך אייערן אוים־טריטט אייער ר ע כ ט אַן דעם געמיינזאַמען פּער־מאַנען ניכט איינגעבעסט!"—וואס האט מאַן פאַן אייגעם „רעכטע", דאס מאַן טראָטץ אַלדער אַנשטרענגונגען ניכט צו ערלאַנגען בריינגען קאַן! אונד גאַן לייטעט דער נייע ערלאַס דעם קולטוס־מיניסטערס זאַגאַר דאַהין, דאס דיא אויסטרעטענדען ווערדענד פאַללער רייא יאַהרע אַן דיא פּרייהייט געמיינדע נאָך קולטוס־שטייערן צו ענטריכטען האַבען! דייעס דאס ניכט דיא טרענונג צוישען דיא קולטוס־מא־כען? איזט עס קיין געוויסענס־צוואַנג, ווענן דיא אַרטהאַראָקסען דורך זאַללע פּערפּעטוען גענאַ־הייג ווערדען, אייך פּערנער איינער געמיינדע אַנ־גיגעהאָרען, דערען נעזאַממט־איינריכטונגען געגען איהרע רעליגיעז איבערצייגונג פּערשטאָסען! מאַן געשאַטטעט דען אונטערדרוקטען אַרטהאַראָקסען איינגעדענקען דיא טרענונג, אונד מאַכט איהנען דיא־זאַלבע אונדערדרוקונג אין דער אַנטמאַלוקייט! דייעזער טאַגע בעשטעהענדע דער קולטוס־מיניסטער צוויי־יא נייע פּראָפּעסאָרען אום דאַבענגער־סעמינאַר, דיא אַן אייגעם פּאַנדע ערהאַלטען ווערדען, אייערלבער אין געמיינזאַמעם איינגעהאַם דער געאַלאַגען אונד אַרטהאַראָקסען בילדעט! צוערסט וויר נון דיא רעד־נונג צוזאַממען! „איהר עבערלוקיין דיא דאָ? עס־טעגס, דאס דיא אויסטרעטענדען אַרטהאַראָקסען דאס נעמיינזאַמע פּערמאַנען אום בעזיטצע דער געאַלאַגען־געמיינדע צוריקלאַסען מיסען: צוויי־טעגס, דאס דיא אַרטהאַראָקסען פאַללדע 3 יאַהרע נאָך איהרעם אויסטרעטען נאָך אומער בייטרעגע צור ערהאַלטונג דער געאַלאַגען־געמיינדע צו לייס־טען פּערפּעטוועט זיינד! דרייטטענס אבער, דאס אום דעם שול־פּאַנדע, דער דאָך עבענאַלס נוס דען אַרטהאַראָקסען געהאָרט, וויא דען געאַלאַגען, דאס סעמינאַר ערהאַלטען ווירד, ווילבעם דאַבענער ער־צוגהט, דיא דאס אַרטהאַראָקסע ווענגסטהיס בע־קומפּפען זאָללען! — אונד דיא שפּרעכוס מאַן נאָך אין אונגאַרן פאַן ערלייגאַנס־ אונד געוויסענס־פּרייהייט! מאַן וויזט דאָרייף הין. דאס מאַן דען אַרטהאַראָקסען דיא טרענונג געטטאַטטעט, אום דיא פאַר אייגעם געוויסענס־צוואַנג צו שטעהען! אבער דאס מאַן דאָך אַלס אַן אייגעם „רעכט" דען אַרטהאַראָקסען דייעזע געוויסענס־פּרייהייט צו שטעהען! זאָ מוס־ער, דאס דיא זיך פאַסט געגנעלך אַלס טייטשע ער־

וויזט, דיא מאַן יא אין ציקנפּפּ אין פאַללע דעם נייען מיניסטעריאַל־ערלאַסעס קיינע טרענונג מעהר ווירד פאַללצעהען קאָנען. דיא קאָנגרעס־קאַנצלייא האט דייסמאַל איהרע וואַכע זעהר שלו ר, אבער וועניג געוויסענהאַפּט געמאַכט. זיא וויס, דאס אין קרייצעסטער צייט דיא יונגען „סעמינאַר־האַבבעער" דאס לאַנד איבערשוועמען ווערדען. אין עדעס אָרטע, וויא אין „סעמינאַרסט" צום האַבבעגער גע־וועהלט ווירד, מיסען זיך יא דיא אַרטהאַראָקסען בעאַרבייטען, אום דער געמיינדע צו שיידען. דא בע־ווייקטע דיא קאָנגרעס־קאַנצלייא אייגען זאַללען מיניסטעריאַל־ערלאַס, וועלכער דאס אויסשיידען פאַסט צור אונמאָגלוכקייט מאַכט, דאַמיט דיא אַרט־הַאַראָקסען אייך נאָך דיא סעמינאַר־האַבבעער אַנ־ערקענען מיסען. אונד דא וואַגט מאַן עס נאָך, פאַן געוויסענס־פּרייהייט צו שפּרעכען! וואהרלייך! דיא אַרטהאַראָקסען ווערען פאַללקאָמען אום רעכט, ווענן זיא דיא געוויסענס אין דען וויכטיגסטען אום אַב־הילפּע ווענדען! — זיא וויסט דאס אינגאַרישע בלאַטט. ווער האבען צו דייזען וויכטיגן הינ־ציינגען, דיא ווער זאַללע אלס פאַללקאָמען ריכ־טיג אנערקענען!

"(טייטשע ווערקע נ־פּרייז ריכ־ק ר ר ס ש ע ר ר ר ע נ־פּ ר ר ר